

Periodisk programevaluering av master i norsk i skolen

15. mars, 2024

Ekstern programsensor:
Ingunn Indrebø Ims,
Universitetet i Sørøst-Norge

1. Studieprogram

Rapporten tar for seg periodisk programevaluering av Masterstudium i norsk i skolen (heretter MANO). Studieprogrammet starta opp høsten 2017, og dette er første gang programmet evalueres. Det er hovedsakelig studentkulla fra 2022 og 2023 som er omfatta av evalueringa (jf. emnerapportene), men studieprogramrapporten baserer seg også på tall tilbake til 2019.

2. Deltagere

Evalueringspanelet har hatt følgende medlemmer:

- Åshild Søfteland, førsteamanuensis i norsk, Høgskolen i Østfold
- Axel Fossdal, student ved studieprogrammet MANO, Høgskolen i Østfold
- Pia Therese Sletner Ulfsby, lærer ved Rakkestad ungdomsskole, tidligere student ved MANO
- Ingunn Fremmerlid, Seksjon for utdanningskvalitet ved Høgskolen i Østfold
- Camilla Kristine Dahlstrøm, Sarpsborg kommune Oppvekst, tidligere rektor og norsklærer
- Ingunn Indrebø Ims, førsteamanuensis i norsk, Universitetet i Sørøst-Norge, leder av evalueringspanelet

Irene Felde Olausen har bidratt med administrativ støtte til panelet.

3. Tema for evalueringen

I mandatet til evalueringspanelet er følgende fire områder nevnt: 1) arbeidslivsrelevans, 2) faglig innhold og organisering, 3) gjennomføring av undervisningsaktiviteter og veiledning, 4) vurderingsordninger og -former.

I evalueringa har panelet hatt i oppdrag å ha særlig fokus på *arbeidslivsrelevans* og *organisering*. De to valgte fokusområda er likevel diskutert i lys av de øvrige punktene i HiØs mal for programevaluering.

4. Vurdering av prosess og grunnlagsmateriale

Medlemmene i panelet har hatt introduksjonsmøte på Zoom i desember 2023 (der mandatet blei gjort rede for og diskutert), heldags fysisk møte på Høgskolen i Østfold i januar 2024 (der fokusområda blei grundig diskutert) og oppsummeringsmøte på Zoom i mars 2024 (der rapporten i hovedsak blei ferdigstilt med noe oppfølgingsarbeid). Før og mellom møtene har medlemmene hver for seg lest gjennom og vurdert grunnlagsmateriale i lys av hovedområda i evalueringsmalen, med særlig fokus på arbeidslivsrelevans og organisering (jf. punkt 3 om tema for evalueringa). Alle medlemmene har også hatt spesielt ansvar for diskusjonen og gjennomgangen på områder der de har særlig erfaring og kompetanse.

Det viktigste grunnlagsmaterialet for evalueringa har vært den overordna studieplanen, den nyeste studieprogramrapporten og enkelte emnerapporter, tall for studentgjennomstrømming, og de enkelte

emnebeskrivelsene (og eksempel på semesterplaner) for hvert av emna i studiet:

- NOR401 Lesing, skriving og munnlegheit
- NOR402 Vitskapsteori og forskingsmetode
- NOR403 Språk og samfunn
- NOR404 Fleirspråklegheit
- NOR405 Tekst og tekstkulturar
- NOR406/7 Masteroppgåve

I tillegg er evalueringa også gjort i lys av KDs tildelingsbrev til HiØ i 2024 og HiØs strategiske plan på høgskole- og fakultetsnivå og læreplanverket (LK20), med særlig henblikk på norskfaget. Fordi arbeidslivsrelevans og organisering er særlige fokusområder, har panelet også sett på markedsføringsteksten for MANO, slik den framkommer i den digitale studiekatalogen til HiØ på nett ("Om studiet"). Studentrepresentanten i panelet har dessuten gitt verdifull innsikt i hvilken grad informasjonen på nettsidene samsvarer med faktisk organisering på programmet og hvilke praktiske konsekvenser dette kan få for enkeltstudenten.

5. Helhetlig vurdering av program- og undervisningskvalitet

5.1 Arbeidslivsrelevans

Arbeidslivsrelevans er ett av universitets- og høyskolesektorens samfunnsoppdrag og dreier seg om utdanningenes betydning for arbeidslivet (jf. Meld. St. 16 (2020–2021)). Dette er også i tråd med LUSPs (Fakultet for lærerutdanning og språk) strategiske plan for 2023–2030. Et systematisk samarbeid mellom arbeidslivet og utdanningsinstitusjonene er ei forutsetning for at utdanningene er og oppleves som relevante for arbeidslivet. Hva som kan bidra til vedvarende eller økt relevans, må imidlertid diskuteres og evalueres i lys av det enkelte studieprogram og studiefag.

I læreplanverkets overordna del understrekes det at de grunnleggende ferdighetene hører hjemme i alle fag, men at enkelte fag har et større ansvar enn andre for utviklinga av de forskjellige ferdighetene. Derfor har panelet også sett på MANOs faglige innhold i lys av kompetansemåla i læreplanen i norsk for å vurdere studieprogrammets arbeidslivsrelevans. Når en ser på kompetansemåla slik de er skissert i norskfaget, kan en argumentere for at lesing, skriving og muntlige ferdigheter er særlige ansvarsområder for norskfaget og norsklærere i skolen, perspektiver som også er toneangivende i flere av delemna i MANO gjennom tematisering av språklige, litterære og tekstlige emner.

Panelet vurderer at MANO med sine ulike delemner (Lesing, skriving, munnlegheit / Vitskapsteori og metode / Språk og samfunn / Fleirspråklegheit / Tekst og tekstkulturar / Masteroppgåve) i svært stor grad er relevant for lærere som arbeider med skolefaget norsk i grunnskolen. At studiet oppleves som relevant av studentene, støttes også av studieprogramrapporten. Det er få studenter på studiet, men panelet vil likevel framheve at en relativt høy andel av studentene fullfører studiet, til tross for at mange er lærere i full jobb og tar studiet på deltid.

At et studietilbud er relevant i lys av utdanningspolitiske føringer, lovverk og læreplaner betyr ikke nødvendigvis at studietilbudet oppleves relevant av arbeidslivet sjøl. I diskusjonen om arbeidslivsrelevans har panelet derfor også lagt vekt på å diskutere hva som skal til for at en virksomhetsleder velger å prioritere studier som MANO for sine ansatte. Fra et lederperspektiv er det et sentralt spørsmål hva studiet i neste instans vil gi elevene i klasserommet, og den didaktiske gevinsten som sådan er viktigere for en skoleleder enn studiepoenga i seg sjøl. I tillegg vil det være viktig at studieopplegget er tydelig og forutsigbart, at det er tilpassa lærerhverdagen og organisert på en måte

som lar seg kombinere med jobb. At et studietilbud er relevant for arbeidet som lærer, innebærer at det bidrar til økt kunnskap og kompetanse inn i profesjons- og praksisfellesskapet.

Ei generell tilbakemelding fra skolesektoren i regionen, er dessuten at skolene mangler lærere med norskutdanning, og også på landsbasis er det få studenter i GLU som velger fordypning i norsk. Panelet understreker at MANO i så måte fyller et eksplisitt kompetansebehov i framtidens skole.

5.2 Organisering

Et sentralt diskusjonsmoment for panelet har vært hvorfor MANO har hatt gjennomgående få studenter til tross for at 1) studieprogrammet med sin faglige bredde er særlig relevant for norskfaget i skolen gjennom hele grunnskoleløpet og 2) studieprogrammet vurderes som særlig relevant for arbeidslivet av både skoleledere, lærere i skolen og studenter på programmet og 3) studieprogrammet omfattes av HiØs overordna satsingsområde "Språk i opplæringen".

I denne diskusjonen har organiseringa av studieprogrammet utpekt seg som et sentralt vurderingsområde. Fra og med høsten 2020 har MANO (heltid og deltid) i hovedsak blitt samkjørt med MAGLU, og ifølge studieprogramrapporten for 2022–2023 har dette ført til både pedagogiske og organisatoriske utfordringer. De to studentgruppene har ulike forutsetninger for deltakelse både faglig og praktisk, der blant annet alder og livsfase har betydning for graden av deltakelse og utbytte av læringsmiljøet på studiestedet. MANO-studenten er typisk en lærer i arbeid, og det kan være utfordrende å følge og planlegge oppsatte undervisningstidspunkter på campus og samkjøre disse med egen timeplan på arbeidsplassen. En erfaren lærer i arbeid har dessuten langt mer praksiserfaring å dra veksler på inn i et studium som dette, enn det en GLU-student har. På den ene sida kan dette føre til meningsfull erfaringsutveksling, men det kan også gjøre studiet mindre attraktivt for de mest erfarne studentene (lærere i arbeid), som studiet er særlig relevant for.

Studieprogramrapporten viser også til at det i enkelte tilfeller har blitt tilbudt egne nettundervisningsøkter for de studentene i jobb som ikke har hatt mulighet til å møte på campus til ordinær undervisning. Panelet vurderer det derfor som sannsynlig at studiets nedslagsfelt, og dermed også studentantall, ville økt betraktelig dersom studiet hadde spissa seg inn mot ei tydeligere målgruppe, og da fortrinnsvis "den erfarne læreren i jobb". Med ei slik spissing vil det også være nødvendig å vurdere om studiet skal tilbys som et nett- og samlingsbasert studium (med nettundervisning kombinert med enkelte samlinger på campus). En konsekvens av ei slik omlegging er at studietilbudet blir tilgjengelig for studenter i hele landet, i større grad enn det er per i dag.

Graden av obligatorikk er også et tema som panelet har diskutert under vurderingsområdet organisering. Tidligere og nåværende studenter på studieprogrammet framhever muligheten til å møte medstudenter i undervisningssituasjonen som særlig viktig for læringsmiljøet, og dermed for gjennomføring av studieløpet. Lavt inntakstall kombinert med lite obligatorikk fører til et mer begrensa læringsmiljø enn det som er ønskelig. Panelet vurderer derfor at det kan være hensiktsmessig å se på tiltak for en viss obligatorikk på studiet, eventuelt tiltak som vil øke studentenes tilstedeværelse i undervisning (f.eks. undervisningstidspunkt og jevnlig undervisning uten opphold når GLU-studentene har praksis). Her er det viktig å presisere at det ikke er noen motsetning mellom det å tilby studiet som nett- og samlingsbasert og det å ha konkrete tiltak for obligatorikk på nettsamlinger og fysiske samlinger på campus. Obligatorisk oppmøte og deltakelse kan også gjennomføres for nettstudier.

Forbedringspunkt til framtidig organisering og gjennomføring løftes fram under punkt 7.1.

6. Kvalitetsområder

6.1 Faglig innhold

Panelet vil løfte fram faglig innhold som et kvalitetsområde som peker seg ut ved MANO. Med sine ulike delemner og læringsutbyttebeskrivelser samsvarer MANOs faglige og didaktiske innhold med kompetansemåla i norskfaget, i tillegg til at faginnholdet også er i tråd med overordna mål, grunnlagsverdier og tverrfaglige temaer i læreplanverket. Læringsutbyttebeskrivelsene i de ulike delemna er dessuten gode, relevante og ikke minst overkommelige for de ulike emnas hovedtemaer, noe emnerapportene også viser.

MANO skal utvikle studentenes kunnskaper, ferdigheter og kompetanser som norsklærere i skolen. Dette innebærer å gå i bredden så vel som i dybden på de ulike disiplinene og felt som norskfaget består av. Norskfaget i skolen skal favne mye, og for en lærer er det nødvendig å ha kompetanse i så vel språklige som mer tekstlige og litterære disiplinene. Det faglige innholdet i studieprogrammet har utvikla seg fra oppstarten i 2017 og fram til i dag, og her vil panelet særlig trekke fram som positivt at delemnet Tekst og tekstkultur de siste åra har utvida fokuset på litteratur og litterære emner. Det går også fram av emnerapporten at tematikken er ettertrakta hos studentene, og at dette emnet fyller et behov for å kunne studere litteratur på masternivå. Panelet vurderer dette som viktig for bredden i det faglige innholdet på programmet, noe som igjen har betydning for arbeidslivsrelevansen.

Fordi HiØ også har språk i opplæringa som overordna strategisk område for hele institusjonen fram mot 2030 (jf. 6.2) vil panelet særlig nevne kvaliteten på de språklige emna i programmet. Språk er en sentral infrastruktur i samfunnet, som ofte tas for gitt og ikke nevnes eksplisitt når medvirkning, medborgerskap, ytringsfrihet og demokrati framheves som viktige kjerneverdier i samfunnet. Språkets rolle for medborgerskap og demokrati kan ikke undervurderes, og de kunnskaper, ferdigheter og kompetanser MANO bidrar med gjennom sitt faglige innhold, er særlig relevant i lys av grunnskoleopplæringas verdigrunnlag om *identitet og kulturelt mangfold* og *demokrati og medvirkning*, i tillegg til det tverrfaglige temaet *demokrati og medborgerskap*.

Skolerepresentantene i panelet trekker fram fokuset på språklig mangfold og flerspråklighet som et kvalitetstrekk ved studiet. Denne kompetansen er etterspurt i skolen, og det å bygge solid kompetanse på dette området vil være viktig for regionen i åra som kommer.

6.2 Forankring i overordna føringer og strategier

I fakultetets strategiske plan er det understreka at "fakultetet skal bidra til at høgskolen skal lykkes med sine to institusjonelle satsingsområder, "Det digitale samfunn" og "Språk i opplæringa" fram mot 2030, noe som også løftes fram i KDs tildelingsbrev til institusjonen for 2024. Inn i dette strategiske arbeidet har fakultetet et særlig ansvar gjennom sine språkfaglige utdanninger, noe som også omfatter lærerutdanningene og de studieprogramma som tilbys lærere som allerede er i arbeid.

MANO må sies å svare direkte på det språklige satsingsområdet HiØ er forplikta på gjennom tildelingsbrev og samarbeidsavtale med departementet. Derfor vil panelet sterkt anbefale at HiØ viderefører og videreutvikler studieprogrammet og forankrer dette tydeligere i egen strategi og overordna føringer fra politisk ledelse.

6.3 Forskningsbasert undervisning og solide fag- og forskningsmiljø ved HiØ

Emnerapportene framhever også at studentene er svært fornøyde med de vitenskapelige ansatte som de møter i undervisnings- og vurderingsaktiviteter på de ulike delemna. Panelet vil derfor trekke fram HiØs sterke norskfaglige miljø blant de vitenskapelige ansatte i denne evalueringa. De fagansattes spisskompetanse dekker norskfagets mangfold, slik det er skissert i læreplanmåla for skolen, og HiØs MANO-program har derfor alle forutsetninger til å utvikle seg til et attraktivt studietilbud for studenter i

åra som kommer. Undervisningskvalitet henger tett sammen med kompetansen til de vitenskapelige ansatte, og det er et kvalitetstegn at studieprogram evner å videreutvikle og endre faglig innhold og opplegg i lys av de ansattes kompetanse (jf. punkt 6.2 har studiet utvikla seg siden oppstarten i 2017, blant annet med mer fokus på litteratur og litterære emner).

7. Forbedringspunkter

7.1 Organisering og lønnsomhet

Som gjennomgangen under punkt 5.2 viser, vurderer panelet det slik at ei omorganisering av studieprogrammet vil være hensiktsmessig. En grundig gjennomgang av ulike og mulige organiseringsmodeller krever imidlertid et annet mandat enn det ei periodisk programevaluering gir rammer for. Panelet vil likevel løfte fram noen perspektiver HiØ bør ta med seg videre i ei eventuell omorganisering av studieprogrammet.

For det første mener panelet at HiØ bør våge å ta et tydelig valg med tanke på målgruppe og organisering. Per i dag skal undervisninga nå både GLU-studenter og lærere i jobb i kombinasjon med både heltid og deltid. I forsøket på å favne for mange, kan resultatet paradoksalt nok bli at studiet oppleves lite relevant og lite tilpassa enkeltgrupper. I KDs tildelingsbrev til HiØ understrekes det dessuten at institusjonen har et særlig ansvar for å rekruttere studenter til profesjonsutdanningene, og panelet trur tydeligere målgruppespissing for MANO vil kunne føre til økte inntakstill.

Ei slik målgruppespissing vil nødvendigvis også kreve omorganisering av studieprogrammet, og panelet anbefaler at HiØ ser på muligheten for å i større grad tilpasse studiet til deltidsstudenten, som et nett- og samlingsbasert studium. Som et nett- og samlingsbasert studietilbud vil MANO fremdeles være et regionalt tilbud, samtidig som det også vil rekruttere studenter fra hele landet. Inn i et slikt omorganiseringsarbeid vil det være relevant å se på inntakshyppighet, gå gjennom tidspunkt, omfang og frekvens for både nett- og samlingsundervisning, i tillegg til tiltak for tilstedeværelse og eventuell obligatorikk. I en slik prosess kan det også være nyttig å gjennomføre en spørreundersøkelse til aktuelle skoler om ønska organisering og faglig innhold.

Hvis HiØ velger å se på ei framtidig omorganisering av studieprogrammet, kan det også være nødvendig å se nærmere på innholdet i enkeltemner, i tillegg til progresjon, struktur og sammenheng mellom de ulike emna i programmet som helhet. Flere av emnerapportene trekker eksempelvis fram at enkelte av emna bør bytte plass med hensyn til rekkefølge i studieløpet.

7.2 Informasjon og publisitet

I arbeidet med programevalueringa har panelet også sett nærmere på informasjonen om studieprogrammet som per nå ligger ute på HiØs nettsider. Panelet vurderer denne informasjonen som noe misvisende med tanke på hvordan studiet faktisk er organisert og hva HiØ kan tilby studentene.

Eksempelvis er det informasjon om politiattest som står først som informasjon under "Om studiet" i den digitale studiekatalogen. Her bør HiØ heller løfte fram hvorfor dette er et attraktivt studieprogram for en lærer i skolen og hva studiet faktisk inneholder. Sentrale perspektiver i emnet og arbeidslivsrelevans løftes altså ikke opp som sentral informasjon. Panelet anbefaler derfor ei tydeligere markedsføring og spissing av studietilbudet i egne kanaler, uavhengig av om HiØ velger å gå videre med ei omorganisering av hele studieprogrammet. Bedre informasjon og tydelige rammer rundt studiet kan gjøre tilrettelegginga enklere fra arbeidsgivers side.

Studentrepresentanten peker også på til dels misvisende informasjon om studiet som kan få store praktiske konsekvenser for den enkelte student. HiØ understreker at studiet krever fysisk

tilstedeværelse og bør tas på heltid, noe som fører til at en student utafor regionen flytter til Halden for å følge studieprogrammet (noe som også blir anbefalt i studieinformasjonen). Det kan da være skuffende for en student å oppdage at studiet er tilrettelagt for både deltid og heltid, at flere undervisningsøkter tilbys på nett, og at studiet har undervisningspauser når GLU-studentene er i praksis.

I markedsføringa og i informasjonen om studieprogrammet må 1) arbeidslivsrelevansen for lærere framheves, 2) informasjonen om hvordan studietilbudet er organisert, må samsvare med faktisk gjennomføring og 3) det må komme klart fram hva akkurat dette studiet har som ikke andre og til dels tilsvarende studier ved andre institusjoner, har. Med tanke på HiØs overordna språksatsing vurderer panelet at studieprogrammets fokus på språkmangfold og flerspråklighet med fordel kunne vært trukket fram og vært utnytta bedre i informasjonøyemed.

7.3 Arbeids- og vurderingsformer

Studieprogrammet inneholder varierte vurderings- og arbeidsformer, som muntlige presentasjoner, hjemmeeksamen, semesteroppgave og konferanseforedrag.

Emnerapportene slår i hovedsak fast at studentene er godt fornøyde med de arbeids- og vurderingsformene som allerede fins i studieprogrammet. Eksempelvis løftes hjemmeeksamen fram som hensiktsmessig eksamensform i emnet Tekst og tekstkultur. Med særlig det siste årets utvikling innafor kunstig intelligens, vil panelet understreke at ei eventuell omorganisering av studieprogrammet også må se på hvilke framtidige arbeids- og vurderingsformer som er mest egna for å vurdere kunnskap, ferdigheter og kompetanser hos studentene. Det er også nødvendig at studentene opplever ulike arbeids- og vurderingsformer i løpet av utdanninga, og det har kommet innspill i panelet om at HiØ gjerne kan se nærmere på koblinga mellom teoretiske og didaktiske perspektiver i de ulike delemna og skape en tydeligere sammenheng mellom arbeids- og vurderingsformer i emnet. Hvordan kan eksempelvis spesifikk teoretisk kunnskap gjøres relevant og overføres i praksis i klasserommet?

I lys av fokusområdet arbeidslivsrelevans har panelet også diskutert muligheter for å gjøre arbeidsformer i studiet mer direkte kopla til studentenes yrkespraksis og vurderingsformer i skolehverdagen, spesielt siden det store flertallet av studentene allerede er i jobb som lærere. Dette kan være utprøving av nyinnlært fagstoff i klasserommet, foredrag for kollegaer, lage digitale nettsider og podkast-presentasjoner, eller fagsamtaler, for å nevne noe.

Evalueringsrapporten skal sendes til studieprogramansvarlig for det aktuelle studieprogrammet og lagres i høgskolens sak- og arkivsystem.